

De kunst van het opgaan in het dagelijks leven

Unnoticed Art Festival moet 'onopgemerkt' aan publiek voorbijtrekken

unnoticed art festival

FOTO THEUN OKKERSE / FRANS VAN LENT

Een kunstfestival dat geen publiek wil trekken en vooral niet wil opvallen. Dat is op zijn minst opmerkelijk. Toch is dat het uitgangspunt van het Unnoticed Art Festival dat in het weekend van 17 en 18 mei op een onbekende locatie zal plaatsvinden. Initiatiefnemer en bedenker Frans van Lent selecteerde met vier collega's 33 performances uit meer dan 70 inzendingen. "Het draait allemaal om de persoonlijke ervaringen van de deelnemers."

DOOR NATHAN VELDHUIJSEN

"Het idee voor het Unnoticed Art Festival komt voort uit mijn eigen werk. In mijn voorstel voor mijn Master of Arts in Fine Art aan de HKU beschreef ik dat ik in mijn performances altijd werk vanuit persoonlijke fysieke ervaringen. Die performances, die momenten van ervaren, leg ik vast op video. Door middel van die video toon ik mijn werk op een latere gelegenheid aan het publiek. Wat mij altijd fascineerde was dat de ervaring van de kijker daardoor totaal anders was dan mijn oorspronkelijke ervaring. Dat verschil is erg groot. Ik wilde daar tijdens mijn master dieper op ingaan."

Bewegingsperformance

"De volgende stap was dat ik met de groep studenten uit Utrecht naar een congres in Berlijn ging met een hogesnel-

heidstrein. Ik stelde toen aan mijn vijf collega-studenten voor een performance te doen in de trein. Het was een heel eenvoudige bewegingsperformance die gebruik maakte van het feit dat de trein zo hard reed en van de natuurlijke bewegingen van de passagiers. We begonnen de performance achterin de trein op het achterbalkon. De eerste liep vervolgens het eerste compartiment in, zocht naar een goede plek op te zitten en nam plaats. De tweede wachtte zestig tellen, volgde de eerste en zocht in het tweede compartiment een plek om te zitten. Dat ging zo door tot de laatste helemaal voorin de trein terecht was gekomen en zich dan weer omdraaide. Hij liep langs de voorlaatste, de vijfde, en die wachtte weer zestig seconden totdat hij terugkeerde. Zo eindigde iedereen uiteindelijk weer op het achterbalkon. Aan het einde hadden we een euforisch gevoel. Het verliep precies zoals het was bedoeld. Met zijn zessen hadden we een strak schema uitgevoerd. We hadden vrijwel de zekerheid dat niemand het had opgemerkt. De bewegingen vonden plaats binnen de definitie van hoe mensen zich normaal gezien voortbewegen in de trein."

Dubbelrol

"Ik vond de manier van werken overrompend en aantrekkelijk. Ik realiseerde me dat ik het publiek op deze manier de performance had ingetrokken. De vijf mensen die ik uitnodigde waren niet alleen de deelnemers, maar ook de waarnemers van de performance. Ze waren uitvoerders én publiek. Niemand anders! We hadden niets gefotografeerd of gefilmd, dus de deelnemers schreven hun persoonlijke ervaringen op en die aantekeningen gebruikte ik als documentatie. Later voerden we nog meer van dergelijke performances uit. Onze performances leverden veel positieve respons op. Iedereen die ik erover sprak, was enthousiast. Zo kwam het idee voor het festival bij me op."

Veel inzendingen

"Ik maakte eerst een open call op Facebook en via mailinglijsten. In totaal reageerden 70 kunstenaars van over de hele wereld. Meer dan verwacht. Tot mijn verbazing kwamen de meeste inzendingen uit het westen. Uit Aziatische en Afrikaanse landen kwam heel weinig respons. Wellicht heeft dat met de aard van het festival te maken. Het is een andere benadering van de kunst die sommige kunstenaars misschien niet aanspreekt. Misschien denken die kunstenaars picturaler. Uiteindelijk heb ik met vier collega's 33 werken uitgekozen die worden uitgevoerd. Allemaal live art. Het programma ligt dus al vast. Bij de selectie waren de conceptuele uitgangspunten van groot belang. In sommige performances gaat het om het samenspel van de uitvoerders, terwijl andere weer heel solistisch zijn. Een solistische performance wordt ook maar door één persoon waargenomen, de uitvoerder. Eén Engelse kunstenaar vliegt naar Nederland om haar concept verbaal over te brengen op de uitvoerder. Zij wil niets op papier schrijven, maar zoekt menselijk contact met de uitvoerder."

Publiek

"Eigenlijk zijn er twee groepen publiek. Er is een groep mensen die de performances uitvoert en daarbuiten heb je de

toevallige voorbijgangers van de performance. Naar buiten toe valt de performance met opzet niet op, maar naar binnen toe is het een heel gerichte actie. Dat contrast is heel belangrijk. Ik vergelijk het met een hele goede experimentele band. Die speelt vaak in zaaltjes waar slechts twintig of dertig mensen in kunnen. Die bezoekers maken het concert mee, een waanzinnige ervaring. Om hen heen staan muren en verder weet niemand iets van het concert af. Dit is vergelijkbaar met de performance. Die muren zijn als de mensen die om de performance heen lopen. De deelnemers mogen overigens ook geen vrienden of familie uitnodigen en ook niets vastleggen op film of video. Dat zijn de voorwaarden. Zowel het een als het ander zal het unnoticed karakter namelijk ongedaan maken."

Geen protest

"Het festival heeft zijdelings iets te maken met de eis van rendement en maatschappelijke functionaliteit waar ik weinig mee heb. Dit festival onttrekt zich daar volledig aan. Dit festival is niet gericht op het effect naar buiten toe, zoals beleidsmakers dat doorgaans graag zien. Het is primair een artistiek experiment. Unnoticed Art neemt geen maatschappelijk standpunt of positie in, het is dus geen protest. Natuurlijk kan het wel zo worden opgevat. Overigens is het woordje unnoticed dubbelzinnig. Het is natuurlijk niet unnoticed. Naar binnen toe is het wel noticed en is het wel iets actiefs. 's Avonds na de eerste festivaldag komen we samen op de camping. Ik weet zeker dat de kunstenaars dan mooie verhalen met elkaar willen delen over hun performances. Ikzelf ook. Ik verheug me enorm op die avond. Op dat moment mogen er natuurlijk wel foto's worden gemaakt."

Self in Everyday Life

"Het festival beweegt zich op de grens van activiteiten die om artistieke redenen worden gedaan en het gewone leven. Dat is in mijn werkwijze altijd van groot belang. Denk aan mijn werk 'raam' uit 2006. De handelingen in die video zijn volkomen naturel. Dat ik de handeling zestig keer herhaal is echter minder normaal. Daardoor verdwijnt alle inhoud uit het verhaal en blijft alleen de vorm over. Maar de vorm maakt wel gebruik van bewegingen die thuishoren in het dagelijks leven. Dat contrast vind ik mooi. Ik lees nu *The Presentation of Self in Everyday Life* uit 1956 van de Canadees-Amerikaanse socioloog Erving Goffman. Zijn tekst gaat over de performancekwaliteit van het dagelijks handelen. Hij laat zien dat mensen een bepaalde houding aannemen ten opzichte van de situatie waarin ze zich bevinden. Als jij hier naast me zit, zal ik een ander gesprek aan de telefoon voeren met iemand dan wanneer ik hier alleen zit. Ik gebruik andere woorden, vertel andere dingen. In het dagelijks leven kun je alles zien als een soort performance met onderlinge verhoudingen. Die benadering vind ik in dit verband heel interessant."

Discussie in Pictura

"Op 31 augustus organiseer ik een discussie over het Unnoticed Art Festival in Pictura. We gaan dan een aantal performances heropvoeren, uiteraard met de toestemming van de kunstenaars. We plaatsen dan performances, die

waren bedoeld voor een buitenruimte, in een kunstruimte. Zo krijgen ze iets heel synthetisch. Dat lijkt me een mooie aanleiding om een gesprek te starten over de plaats en het functioneren van kunst. Veel mensen zien kunst als iets wat je aan de muur hangt, als visuele esthetiek. Ze zien kunst als iets wat je consumeert. Voor mij is kunst niet in eerste instantie iets wat je er mooi uit vindt zien, maar iets wat je bezig houdt. Iets waar je je in ontwikkelt en waarin je stappen neemt. De esthetiek van mijn werk zit vaak meer in de concepten dan in het visuele."

FOTO ARCHIEF VAN LENT

Geen gêne

"In de essentie zoek ik naar een manier om met mijn werk te communiceren met anderen. Ik zoek naar een betere aansluiting tussen mijn ervaring van de performance en de ervaring van diegene die ik confronteer. Ik doe nu ook performances tussen mensen.

Voorheen deed ik dat alleen voor de camera, nu kan ik dat loslaten. Ik heb geen gêne meer. Ik vond altijd dat een performance veel eiste van mijn gevoelsleven. Nu maakt het me niet meer uit dat er andere mensen om me heen staan. Ik neem tijdens het festival ook deel aan meerdere performances. Daardoor mis ik helaas wel de performances van anderen. Maar dat is nu eenmaal de opzet van dit festival."

Persoonlijke ervaringen

"In het festival breng ik maker en kijker bij elkaar. De rollen vermengen. Het is echter geen manier om de wereld anders naar kunst te laten kijken. Die illusie heb ik niet. Bij het werken van vrijwilligers zoek ik toch naar mensen die al geïnteresseerd zijn in kunst. Wat belangrijk is, is dat ik heb besloten niets visueel vast te laten leggen. De persoonlijke ervaringen van deelnemers zijn het uitgangspunt, daar draait alles om. Zij schrijven in hun eigen woorden en stijl op wat ze zich herinneren, wat hen is bijgebleven. Die relatie is sterker en efficiënter dan een foto. De genoteerde persoonlijke herinnering is een beter document dan een foto. Foto's zitten je eerder in de weg om iets goed te herinneren. Ze schuiven voor je herinneringen en daardoor verschromelen deze herinneringen."

Performances

"De performances variëren van kleine poëtische concepten tot zeer anekdotische constructies. Zo zit er ook een performance van een ex-private detective bij. Sommige performances zijn nadrukkelijk niet zichtbaar, andere vallen meer op, al zijn ze niet herkenbaar als kunstproject. In hun eigenaardigheden zouden ze zomaar kunnen plaatsvinden als jij op het station wacht op je trein. De ene performance vindt plaats in een winkelcentrum, de andere weer in een park of langs het water. Elk concept is uitgedacht. Sommige perfor-

mances zijn eenmalig en andere worden herhaald. Verder vertel ik hier niets over. Dat zou afbreuk doen aan het festival."

Vertrek

"We stappen op 16 mei aan het eind van de middag op de bus. De bedoeling is dat iedereen eerst naar Dordrecht komt en dan vertrekken we als groep naar de onbekende bestemming. De deelnemers, van wie ik de overgrote meerderheid niet ken, weten niet waar ze naartoe gaan. Ze weten wel dat ze gaan kamperen. Omdat ik zelf deelneem aan performances en op de inhoud wil zitten, zoek ik een stagiaire – mogelijk een student van de academie – om een deel van de organisatie en coördinatie voor zijn rekening te nemen. Dat zal geen eenvoudige klus zijn. We vormen een grote groep en het is voor de eerste keer dat we allemaal bij elkaar komen."

Unnoticed Art

"Eind augustus moet de eindpublicatie af zijn. Die wordt gepresenteerd in Pictura. In de publicatie staan de verschillende concepten van de performances en de persoonlijke ervaringen van de deelnemers. Daarnaast komt er een algemene tekst die is gebaseerd op mijn eigen onderzoek. Dat is tegelijk ook een onderdeel van mijn afstuderen in Utrecht.

Het andere onderdeel, staat los van het festival, maar past ook bij unnoticed art. Ik ga in juni een week lang betaald werken op een plek die niets met kunst heeft te maken; denk aan vloeren vegen of magazijnen vullen. In die week maak ik aantekeningen en die bundel ik in een boekje dat ik weer financier met het geld dat ik die week heb verdiend. Dat boekje zal verschijnen in een kleine oplage van twintig exemplaren. Ik probeer de omslag - en liefst nog meer - te maken met het materiaal dat ik op die werkplek vind. Voor die week zoek ik overigens nog een werkplek.

Ik heb overigens nog geen idee waar mijn onderzoek toe zal leiden. Dat is het fijne van artistiek onderzoek, dat kan nog alle kanten opgaan. Het is een open onderzoek. In een wetenschappelijk onderzoek ga je uit van een hypothese waar je naartoe werkt, maar in mijn onderzoek is er geen foute uitkomst. Het gaat er voor mij niet om of de uitkomst goed of fout is, maar om het onderzoeksproces zelf. Uiteraard ben ik ook erg benieuwd naar wat het uiteindelijk oplevert!"

Frans van Lent kan nog wel hulp gebruiken bij de organisatie van zijn festival. Vrijwilligers kunnen zich melden via: lodge@singel222.nl